

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง การมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังการเผาในที่โล่ง:
ศึกษาเฉพาะกรณีสำนักงานเขตลาดกระบัง

จัดทำโดย นางอุทัยวรรณ ชุณห์กุล
ตำแหน่ง เจ้าพนักงานสาธารณสุขชำนาญงาน
สังกัดฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาล สำนักงานเขตลาดกระบัง

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารมหานครระดับต้น รุ่นที่ ๒๗
สถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๙

๑. ชื่อเรื่อง การมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังการเผาในที่โล่ง: ศึกษาเฉพาะกรณีเขตลาดกระบัง

๒. หลักการและเหตุผล

ประเทศไทยเป็นประเทศกสิกรรม ประชาชนส่วนใหญ่เป็นกสิกรทำการเพาะปลูกพืชไร่ เช่น ข้าว ข้าวโพด อ้อย ฯลฯ ในจำนวนพืชที่กสิกรปลูกดังกล่าวนี้ข้าวมีพื้นที่ปลูกมากกว่าพืชชนิดอื่น คิดเป็นพื้นที่ประมาณ ๑๑.๓% ของพื้นที่ทั่วประเทศ ภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีพื้นที่ทำนามากที่สุด รองลงมาได้แก่ ภาคเหนือและภาคใต้ตามลำดับ ชาวนามีการปลูกข้าวทั้งหมด ๘๐.๖๗ ล้านไร่ แยกเป็นการปลูกข้าวฤดูนาปี ๖๔.๕๗ ล้านไร่ ฤดูนาปรัง ๑๖.๑๐ ล้านไร่ เนื่องจากประชาชนในประเทศไทยบริโภคข้าวเป็นอาหารหลักและจำนวนประชากรก็เพิ่มขึ้นทุกๆปี ด้วยเหตุนี้ ชาวนาจึงจำเป็นต้องพยายามปลูกข้าวให้ได้ผลผลิตมากยิ่งขึ้น เพื่อให้พอเพียงกับความต้องการของประชาชน วิธีหนึ่งที่ชาวนาได้พยายาม เพื่อผลผลิต ได้แก่ การขยายพื้นที่ทำนา โดยเปิดป่าใหม่ทำนาปลูกข้าว ซึ่งจะเห็นได้ว่า ผลผลิตได้เพิ่มขึ้นตามพื้นที่นาที่เพิ่มมากขึ้นทุกๆปี ส่วนวิธีการเพิ่มผลผลิตโดยวิธีอื่นนั้น ชาวนาไม่สามารถทำได้ เช่นการคัดเลือกหาพันธุ์ใหม่ที่ได้ผลผลิตสูง พันธุ์ต้านทานโรคและแมลง ข้าวพันธุ์ที่ตอบสนองต่อปุ๋ย วิธีการป้องกันกำจัดโรค แมลงและวัชพืชนาข้าว ซึ่งรัฐบาลจะต้องเป็นผู้ช่วยเหลือ ชาวนา ข้าวที่ปลูกเพื่อการบริโภคเป็นอาหาร มี ๒ ชนิด คือ ออไรซา ซาไทวา ซึ่งมีปลูกทั่วไปในทุกประเทศ และออไรซา แกลเบอร์ริมา ซึ่งมีปลูกเฉพาะในแอฟริกาเท่านั้น ข้าวสองชนิดนี้แตกต่างกันตรงที่ ออไรซา แกลเบอร์ริมา ไม่มีแขนงที่สองที่รวงข้าว และมีเยื่อแก่น้ำฝนนั่นกว่าออไรซา ซาไทวา ด้วย ข้าวออไรซา ซาไทวา ยังแยกออกได้เป็นอินดิคา มีปลูกมากในเขตร้อนและจาปอนิคา มีปลูกมากในเขตอบอุ่น ข้าวที่ปลูกในประเทศไทยเป็นพวกอินดิคา ซึ่งแบ่งออกเป็นข้าวเจ้าและข้าวเหนียว วิธีการปลูกข้าวในแต่ละภาคก็จะแตกต่างกัน พื้นที่ทำนาในภาคกลางจะเป็นที่ราบลุ่ม ทำการปลูกข้าวเจ้าเป็นส่วนใหญ่ ระหว่างเดือนกันยายนถึงเดือนธันวาคม และมีการเก็บเกี่ยวช่วงเดือนธันวาคมและมกราคม ซึ่งหลังจากมีการเก็บเกี่ยวข้าวแล้วก็จะมีการเผาตอซังข้าว เผาเศษวัสดุเหลือใช้ไถไถนา และการเผาป่า เพื่อเตรียมพื้นที่ทำการเกษตรรอบใหม่ ซึ่งผลเสียที่เกิดขึ้นจากการเผานี้จะเกิดหมอกควันไฟและฝุ่นละอองในอากาศซึ่งส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน ครอบคลุมพื้นที่ส่งผลกระทบต่ออย่างมากต่อการทำลายโครงสร้างและความอุดมสมบูรณ์ของดิน ทำให้สูญเสียไนโตรเจนในดิน เนื้อดินจับตัวกันแน่นแข็ง สูญเสียอินทรีย์วัตถุและธาตุอาหารในดิน และเป็นการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์จากพื้นดินสู่บรรยากาศ ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดภาวะโลกร้อน ทำให้ปริมาณไนโตรเจนบนผิวดินลดลง ส่วน pH ของผิวดินเพิ่มขึ้น ปริมาณจุลินทรีย์หลายชนิดลดลงหลังการเผาตอซัง อีกทั้งสูญเสียธาตุอาหารที่ควรจะหมุนเวียนลงในดิน เช่น ไนโตรเจน ฟอสฟอรัส และโพแทสเซียม และผลเสียที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ก็คือ จะเกิดปัญหาหมอกควัน สถิติข้อมูลจากสำนักจัดการคุณภาพอากาศและเสียง กรมควบคุมมลพิษ ระบุว่า การตรวจวัดคุณภาพอากาศหมอกควันในพื้นที่ภาคเหนือ (วันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖) พบปริมาณฝุ่นละออง ไม่เกิน ๑๐ ไมครอน (PM ๑๐) เฉลี่ย ๒๔ ชั่วโมง มีค่าระหว่าง ๔๓.๖-๑๖๔.๘ ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร คุณภาพอากาศโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางถึงมีผลต่อสุขภาพ สถานการณ์เป็นปัญหาผลพิษที่เกิดขึ้นเป็นประจำทุกปีในภาคเหนือของประเทศไทย โดยมักจะเกิดในช่วงปลายฤดูหนาวปลายฤดูแล้ง ประมาณช่วงเดือนมีนาคมและเมษายนของทุกปี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในจังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ลำพูนและลำปาง ต้องประสบกับปัญหาหมอกควันและมลพิษในอากาศที่สูงมากกว่าปกติ เนื่องจากพื้นที่ชุมชนทางภาคเหนือส่วนใหญ่มักตั้งอยู่ในที่ราบลุ่มแม่น้ำมี

ภูเขาล้อมรอบ เป็นลักษณะแอ่งกระทะ ทำให้หมอกควันไม่สามารถกระจายตัวออกไปได้ โดยปกติหมอกควันและมลพิษทางอากาศจะลอยขึ้นไปในอากาศได้สูงประมาณ ๓-๕ กิโลเมตร แต่เมื่อมีภูเขาสูงกั้นและพื้นที่ชุมชนหรือเมืองมีลักษณะที่เป็นแอ่งกระทะ จึงทำให้หมอกควันและมลพิษในบรรยากาศมีปริมาณมากจนก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม สาเหตุหลักของการเกิดหมอกควันมีปัญหา มาจากเรื่องของการ “เผา” อาทิเช่น การเผาในพื้นที่เกษตร การเผาวัชพืชริมทางและการเผาป่า ทำให้เกิดหมอกควันและฝุ่นละออง เก้า เขม่าควัน ระบายออกสู่อากาศ ซึ่งสถานการณ์หมอกควันในพื้นที่จังหวัดลำพูน ขณะนี้ถือว่าน่าเป็นห่วงเพราะยังคงตรวจพบปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กสูงเกินค่ามาตรฐานและอยู่ในระดับที่มีผลกระทบต่อสุขภาพต่อเนื่องติดต่อกันหลายวัน ซึ่งข้อมูลล่าสุดเมื่อวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ ตรวจพบปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน ๑๐ ไมครอน เฉลี่ย ๒๔ ชั่วโมงอยู่ที่ ๒๐๘.๑๓ ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร ขณะที่ค่ามาตรฐานอยู่ที่ ๑๒๐ ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตรสูงสุดของประเทศ รศ.นพ.ดร. พงษ์เทพ วิวัฒน์เดช หัวหน้าวิชาเวชศาสตร์ชุมชน คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กล่าวว่า สารในหมอกควันที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อร่างกาย แบ่งเป็น ๒ กลุ่ม คือ กลุ่มขนาดเล็กและแก๊สพิษ โดยจากการตรวจวัดระดับฝุ่นในอากาศ พบว่ามีจำนวนมากขึ้นอย่างน่าเป็นห่วง ซึ่งสารที่ประกอบในหมอกควันทั้งสองนี้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบต่างๆของร่างกาย คือ ระบบทางเดินหายใจ ระบบหัวใจรวมไปถึงระบบสมอง ก่อให้เกิดโรคเฉียบพลัน อาทิ หลอดลมอักเสบ ไอ หายใจลำบาก อาจจะทำให้โรคที่เป็นอยู่ เช่น หอบหืดหรือถุงลมโป่งพอง กำเริบหนักกว่าเดิม “เมื่อร่างกายดูดซึมสารพิษและฝุ่นละอองเข้าไปสะสม จะส่งผลทำให้กล้ามเนื้อหัวใจตายและเส้นเลือดในสมองตีบ บางรายถึงขั้นเป็นอัมพาตเพราะเลือดไม่สามารถไปเลี้ยงที่สมองและยังส่งผลกับสตรีที่กำลังตั้งครรภ์ การศึกษาพบชัดเจนว่าในระยะที่มีหมอกควัน เด็กที่คลอดออกมาจะมีน้ำหนักน้อยกว่าปกติซึ่งอยู่ในภาวะเสี่ยงที่จะเสียชีวิตและเป็นโรคอื่นๆ นอกจากนี้ยังเกิดโรคที่เกิดจากการสะสมก่อให้เกิดโรคถุงลมโป่งพอง ที่น่ากลัวที่สุดและได้รับการยืนยันแล้ว คือในหมอกควันมีสารก่อมะเร็งรวมอยู่ด้วย จึงทำให้ผู้ที่หายใจเอาหมอกควันเข้าไปเสี่ยงต่อการเป็นโรคมะเร็ง ซึ่งภาคเหนือเรามีจำนวนผู้ป่วยโรคมะเร็งปอดสูงสุดในประเทศ อันดับที่ ๑ คือจังหวัดลำปาง อันดับ ๒ คือลำพูน และอันดับ ๓ คือ จังหวัดเชียงใหม่ โดยบางคนจะเห็นได้ว่าไม่ได้สูบบุหรี่ แต่ก็เสียชีวิตด้วยโรคมะเร็งปอดจากสาเหตุหมอกควันได้เช่นกัน” หัวหน้าวิชาเวชศาสตร์ชุมชน คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กล่าว นอกจากนี้มีผลต่อสุขภาพแล้วแต่ยังส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศน์ที่เกิดจากหมอกควันสาเหตุมาจากการเผา อาทิ กระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัยของประชาชน ก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญ บดบังวิสัย การจราจรทั้งทางบกและทางอากาศ ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยว ซึ่งเรื่องดังกล่าวเป็นที่ทราบกันดี นอกจากผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมแล้ว ยังมีผลกระทบต่อด้านนิเวศน์สิ่งแวดล้อมที่น่าเป็นห่วงอีกมาก ซึ่งสามารถแบ่งเป็นหัวข้อต่างๆได้ดังนี้ ๑.ผลกระทบต่อสภาวะอากาศโลก ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศอุณหภูมิสูงขึ้น มีผลต่อภาวะโลกร้อน การเกิดปรากฏการณ์เรือนกระจก หมอกควันที่เกิดจากไฟป่า ทำลายสุขภาพต่อระบบการหายใจ(มีผลกระทบต่อชาวบ้าน เด็กเล็ก ผู้สูงอายุในชุมชน) สูญเสียสภาพความสวยงามของธรรมชาติ ๒.ผลกระทบต่อน้ำ ได้แก่ สมดุลของน้ำเปลี่ยนแปลง เกิดอุทกภัยและภัยแล้ง คุณภาพน้ำเสียน้ำที่เต็มไปด้วยตะกอน ซี้เถ้า จะไหลลงสู่ลำห้วย ลำธาร เกิดการทับถมในแม่น้ำ ลำน้ำตื้นเขิน เกิดความเสียหายด้านเกษตร ในหน้าแล้ง ดินที่มีกรวดทราย ชั้นดินแน่นจากไฟป่า ไม่สามารถเก็บกักน้ำไว้ใช้ในฤดูฝนได้ จะเกิดสภาวะแห้งแล้ง ชุมชนขาดน้ำอุปโภค บริโภค รวมทั้ง

เกิดผลกระทบต่อการทำเกษตร การทำไร่ การเลี้ยงสัตว์ ๓.ผลกระทบต่อดิน ธรรมชาติ ป่าไม้ ได้แก่ ทำลายป่าไม้ ทำให้ดินในป่าไม่สมบูรณ์ การอุ้มน้ำลดลง ไม่เก็บน้ำและธาตุอาหาร ทำลายหน้าดิน สิ่งปกคลุมดิน เมื่อฝนตกดินถูกกัดเซาะ พังทลาย พาคความสมบูรณ์ของดินไป เกิดแผ่นดินถล่ม

กรุงเทพมหานครก็เป็นจังหวัดหนึ่งของประเทศไทยที่มีการพัฒนาตลอดเวลา จะเห็นได้จากมีแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ระยะ ๒๐ ปี(พ.ศ.๒๕๕๖-๒๕๗๕)โดยมีวิสัยทัศน์ที่จะให้กรุงเทพมหานครเป็นเมืองแห่งเอเชียในปี พ.ศ.๒๕๗๕ เพื่อให้การพัฒนามีความชัดเจนและเป็นรูปธรรม จึงได้กำหนดประเด็นวิสัยทัศน์ ๖ ด้าน๓๑ ประเด็นยุทธศาสตร์และ ๑๕๕ มาตรการขับเคลื่อนหลัก ซึ่งมหานครแห่งความปลอดภัยก็เป็นอีก ๑ ประเด็นวิสัยทัศน์ ๖ ด้าน ที่เราจะต้องคำนึงถึงและให้ความสำคัญ และสำนักงานเขตลาดกระบัง ก็เป็นเขตการปกครองของกรุงเทพมหานครที่มีพื้นที่มากที่สุดมากเป็นอันดับ ๒ มีพื้นที่ ๑๒๓.๘๕๙ ตารางกิโลเมตร มีประชากรจำนวนมาก สภาพพื้นที่สองในสี่ส่วนยังคงประกอบอาชีพทำนา เมื่อเสร็จสิ้นการทำนามีการเก็บเกี่ยวข้าวแล้ว ก็จะเผาตอซังข้าว เช่นเดียวกับในภาคเหนือของประเทศไทย ทำให้เกิดปัญหาหมอกควันและฝุ่นละอองในอากาศ ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนเช่นเดียวกัน ซึ่งเหตุผลหนึ่งอาจเป็นเพราะเกษตรกรไม่ทราบถึงผลเสียที่เกิดขึ้นมากมาย และไม่ทราบว่า การไถกลบตอซังข้าวจะช่วยปรับปรุงดินและช่วยเพิ่มผลผลิตข้าว เพราะเมื่อไถกลบตอซังข้าวหรือฟืนที่มีอยู่ในนาภายหลังจากการเก็บเกี่ยวผลผลิตแล้วลงไปใต้ดิน ระหว่างการเตรียมพื้นที่เพาะปลูกในขณะที่ดินมีความชื้นและปล่อยทิ้งไว้ช่วงระยะเวลาหนึ่ง เพื่อให้เกิดกระบวนการย่อยสลายในดินซึ่งจะกลายเป็นแหล่งของอินทรีย์วัตถุและธาตุอาหารพืช แล้วจึงปลูกพืชต่อไปจะช่วยเพิ่มผลผลิตได้มากขึ้น อีกทั้งมีการเผาวัสดุสิ่งของเหลือใช้ ตลอดจนเผาหญ้าในพื้นที่กว้างว่างเปล่าโดยไม่คำนึงถึงผลเสียที่จะตามมา จากความสำคัญของปัญหานี้ จึงเป็นมูลเหตุจูงใจให้มีความสนใจทำการศึกษาถึงการมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังการเผาในที่โล่งของประชาชนในพื้นที่เขตลาดกระบัง เนื่องจากเขตลาดกระบังมีพื้นที่กว้างขวางและมีปัญหาประชาชนได้รับความเดือดร้อนในเรื่องการเผาในที่โล่งตลอดมา ดังนั้นการศึกษาในครั้งนี้จะทำให้รู้ว่าประชาชนมีความร่วมมือกับสำนักงานเขตในการมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังการเผาในที่โล่งมากน้อยเพียงใด อันจะเป็นประโยชน์ต่อสำนักงานเขตลาดกระบังและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการวางแผนพัฒนาพื้นที่ให้เป็นพื้นที่พัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป

๓.วัตถุประสงค์

๑. เพื่อป้องกันอุบัติการณ์เผาในที่โล่งในพื้นที่เขตลาดกระบังโดยการเฝ้าระวังแบบบูรณาการ และสามารถเข้าดับไฟจากการเผาในที่โล่งในเวลาอันรวดเร็ว
๒. เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่เขตลาดกระบังมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น

๔.เป้าหมาย

๑. สร้างเครือข่ายเฝ้าระวังการเผาในที่โล่งโดยประสานงานทั้งภาครัฐและเอกชนในพื้นที่เขตลาดกระบัง ครอบคลุมทุกแขวง
๒. วางระบบโครงข่ายกล้อง CCTV ให้ครอบคลุมบริเวณที่มักเกิดการเผาในที่โล่ง ซึ่งเป็นจุดเสี่ยง ๕๐ จุด จำนวนไม่น้อยกว่า ๔ ตัว/จุด

๓. เข้าปฏิบัติการดับไฟได้รวดเร็ว โดยถึงที่เกิดเหตุภายในครึ่งชั่วโมงและสามารถดับไฟได้ภายในหนึ่งชั่วโมงนับแต่เมื่อถึงที่เกิดเหตุ

๔. จัดชุดลาดตระเวนคอยตรวจสอบ จำนวน ๑๐ ชุด เมื่อมีการเผาในที่โล่งสามารถปล่อยโดรน(DRONE) ไปตรวจสอบว่าบริเวณไฟไหม้เกิดตรงไหนและสามารถป้องปรามให้คนที่ทำผิดเกิดความกลัว

๕. ประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณใกล้เคียงมีความพึงพอใจไม่น้อยกว่าร้อยละ ๙๐

๖. ไม่พบว่ามีเกิดการเผาในที่โล่ง

๕. ความรู้ที่นำมาใช้ในการจัดทำรายงาน

๕.๑ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis)

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม เป็นเครื่องมือในการประเมินสถานการณ์สำหรับองค์กรหรือโครงการ ซึ่งช่วยผู้บริหารกำหนดจุดแข็งและจุดอ่อนจากสภาพแวดล้อมภายใน โอกาส และอุปสรรคจากสภาพแวดล้อมภายนอก ตลอดจนผลกระทบที่มีศักยภาพจากปัจจัยเหล่านี้ต่อการทำงานขององค์กร

S : Strength จุดแข็งขององค์กร W : Weakness จุดอ่อนขององค์กร

O : Opportunity โอกาส(ส่งเสริม) T : Threat (อุปสรรค)

ขั้นตอนและกระบวนการวิเคราะห์ SWOT

การวิเคราะห์ SWOT เพื่อกำหนดกลยุทธ์ที่สามารถช่วยแก้ไขปัญหาและอุปสรรค ตลอดจน สามารถสร้างความได้เปรียบในเชิงแข่งขันให้กับองค์กรธุรกิจ และช่วยให้การบริหารงานบรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้สำหรับองค์กร ได้แก่

๑. การประเมินสภาพแวดล้อมภายในองค์กร

เป็นการวิเคราะห์และพิจารณาทรัพยากรและความสามารถภายในองค์กรทุกๆด้านทั้งในด้านโครงสร้าง ระบบ ระเบียบ วิธีปฏิบัติงาน บรรยากาศในการงานและทรัพยากรในการบริหาร เช่น คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการรวมถึงการพิจารณาผลการดำเนินงานที่ผ่านมา เพื่อระบุจุดแข็งและจุดอ่อนขององค์กร

๒. การประเมินสภาพแวดล้อมภายนอก

การประเมินสภาพแวดล้อมภายนอกนั้น สามารถค้นหาโอกาสและอุปสรรคในการดำเนินงานขององค์กรที่ได้รับผลกระทบ เป็นการวิเคราะห์ว่าปัจจัยใดที่สามารถส่งผล กระทบประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการดำเนินงานขององค์กร และสามารถฉกฉวยข้อดีมาเสริมสร้างให้หน่วยงานเข้มแข็งขึ้นได้ สำหรับอุปสรรคทางสภาพแวดล้อมเป็นการวิเคราะห์ว่าปัจจัยภายนอกองค์กรใดที่สามารถส่งผลกระทบ ที่จะก่อให้เกิดความเสียหายทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งองค์กรจะต้องหลีกเลี่ยงหรือปรับสภาพองค์กรให้มีความแข็งแกร่งพร้อมที่จะเผชิญแรงกระแทกดังกล่าวได้

๓. วิเคราะห์สถานการณ์จากการประเมินสภาพแวดล้อม

เมื่อได้ข้อมูลเกี่ยวกับจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค จากการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอกแล้วให้นำจุดแข็งกับจุดอ่อนภายในมาเทียบกับโอกาส อุปสรรคจากปัจจัยภายนอกเพื่อดูว่า

องค์กรกำลังเผชิญสถานการณ์ใด เช่น สถานการณ์ที่เลวร้าย สถานการณ์ที่องค์กรมีโอกาสเป็นข้อได้เปรียบ เป็นสถานการณ์ที่พึงปรารถนาหรือสถานการณ์นี้เกิดจากการที่สภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินงาน แต่ตั้งองค์กรมีข้อได้เปรียบที่เป็นจุดแข็งหลายประการ

เมื่อทราบสถานการณ์ที่องค์กรกำลังเผชิญอยู่ไม่ว่าจะเป็นสถานการณ์ใดๆก็จะเป็นสถานการณ์ใดก็จะสามารถที่จะนำสถานการณ์นั้นมากำหนดเป็นกลยุทธ์ในการบริหารเพื่อให้องค์กรเกิดการได้เปรียบ ทำให้องค์กรบรรลุผลสำเร็จหรือลดผลกระทบทำให้เกิดความเสียหายน้อยลง

ประโยชน์ของการวิเคราะห์ SWOT

การวิเคราะห์ SWOT เป็นการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมต่างๆทั้งภายนอกและภายในองค์กร ซึ่งปัจจัยแต่ละด้านจะช่วยให้เข้าใจได้ว่ามีอิทธิพลต่อการดำเนินงานขององค์กรอย่างไร เช่น จุดแข็งขององค์กร จะเป็นความสามารถภายในที่ถูกใช้ประโยชน์เพื่อการบรรลุเป้าหมาย,จุดอ่อนขององค์กรจะเป็นคุณลักษณะภายในที่อาจจะทำลายผลการดำเนินงาน,โอกาสทางสภาพแวดล้อม จะเป็นสถานการณ์ที่ให้โอกาสเพื่อการบรรลุเป้าหมายขององค์กรและอุปสรรคทางสภาพแวดล้อมจะเป็นสถานการณ์ที่ขัดขวางการบรรลุเป้าหมายขององค์กร ซึ่งความสำคัญ กระบวนการและผลการวิเคราะห์ SWOT นี้จะใช้เป็นแนวทางในการกำหนดวิสัยทัศน์การทำกลยุทธ์ เพื่อให้องค์กรเกิดการพัฒนาไปในทางที่เหมาะสมสามารถบรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้

<p>จุดแข็ง(Strength)</p> <p>-เจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ มีการแบ่งภาระหน้าที่ความรับผิดชอบตามพื้นที่อย่างชัดเจน</p> <p>-เจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ มีหน้าที่โดยตรงในการตรวจเรื่องร้องเรียนตามมาตรา ๒๕ ของพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.๒๕๓๕</p>	<p>จุดอ่อน(Weakness)</p> <p>-พื้นที่ของสำนักงานเขตลาดกระบังมีจำนวนมากกว่า ๒๓ ตารางกิโลเมตร</p> <p>-เจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพมีจำนวนน้อยมากเมื่อเทียบกับพื้นที่</p>
<p>โอกาส(Opportunity)</p> <p>-กฎหมายตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.๒๕๓๕ (มาตรา๒๕) ระบุไว้ชัดเจน</p> <p>-ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีล้ำสมัย เช่น มีโดรน (Drone) กล้องวงจรปิด เครื่องดักจับควัน</p>	<p>อุปสรรค(Threats)</p> <p>-เจ้าของพื้นที่ที่มีจำนวนมากยังคงใช้ความเคยชินในการเผาต่อซังข้าว ไม่ยอมรับสิ่งใหม่ๆ</p> <p>-การปฏิบัติงานถูกแทรกแซงจากผู้มีอิทธิพลท้องถิ่นภายนอกองค์กร</p>

๕.๒ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

๑ ความสำคัญและความหมายของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วม (Participation) เป็นกระบวนการสื่อสารในระบบเปิด ซึ่งเป็นการสื่อสารสองทางระหว่างบุคคล กลุ่มบุคคล ชุมชนหรือองค์กร ในการดำเนินกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งหรือ

หลายกิจกรรมทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งการมีส่วนร่วมจะเกี่ยวข้องกับกระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมการดำเนินการและร่วมรับผลประโยชน์ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายร่วมกันของกลุ่ม และเป็นการเสริมสร้างความสามัคคี ความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มด้วย

การให้ความหมายคำจำกัดความการมีส่วนร่วมมีนากมายหลายทัศนะ มีทั้งความหมายกว้างและความหมายแคบในบริบทของลักษณะงานในแง่มุมประเด็นต่างๆ แต่ก็เป็นไปในทิศทางเดียวกันในแง่ของการพัฒนา “การมีส่วนร่วม”(Participation) หมายถึง กระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริมชักนำและสร้างโอกาสให้กับประชาชนทั้งส่วนบุคคล กลุ่มชน ชุมชน สมาคม มูลนิธิ และองค์การอาสาสมัคร เข้ามามีบทบาทในการดำเนินการในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือหลายๆเรื่องแล้วแต่กรณี(ไพรัตน์ เดชะรินทร์,๒๕๕๗:๕) ส่วนยูวัฒน์ วุฒิเมธี ให้ความหมายว่า เป็นกิจกรรมในการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณา การตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ อันเป็นผลกระทบมาถึงตน(ยูวัฒน์ วุฒิเมธี,๒๕๕๖:๒๕) ส่วนความหมายด้านการดำเนินงานโครงการการมีส่วนร่วม หมายถึง การทำงานร่วมกันกับกลุ่มเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้วยความตั้งใจ โดยกระทำการงานดังกล่าวในห้วงเวลาและลำดับเหตุการณ์ที่ทรงประสิทธิภาพ(นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์ ,๒๕๕๗:๑๘๑-๑๘๕) โดยให้ผู้เข้าร่วมได้ใช้ความคิดความรู้ ความสามารถ แรงงาน สนับสนุนหรือจัดการทรัพยากร เช่น เงินทุน วัสดุในกิจกรรมการพัฒนา (ปรัชญา เวสารัชช,๒๕๕๘:๕) ส่วนความหมายในด้านการจัดการ หมายถึง การที่กลุ่มของประชาชนก่อให้เกิดการรวมตัวที่สามารถจะกระทำการตัดสินใจใช้ทรัพยากร และมีความรับผิดชอบในกิจกรรมที่กระทำโดยกลุ่ม(WHO and UNICEF:๑๑) ในประเด็นการตัดสินใจ หมายถึง เป็นการเข้าร่วมอย่างแข็งขันของประชาชนในการดำเนินการตัดสินใจในทุกระดับและทุกรูปแบบของกิจกรรมต่างๆทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง โดยเฉพาะในบริบทของกระบวนการวางแผนที่มีการกำหนดรูปแบบ(Franklyn Lisk,๑๙๘๕:๒๓)(อ้างอิงในชินรัตน์ สมสืบ ,๒๕๓๙:๒๓)

จากการศึกษาคำจำกัดความและแนวคิดข้างต้น สามารถสรุปความหมาย การมีส่วนร่วมของประชาชนในความหมายกว้าง หมายถึง การทำงานร่วมกันกับกลุ่มเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมกระทำการตัดสินใจใช้ทรัพยากร และมีความรับผิดชอบในกิจกรรมที่กระทำโดยกลุ่ม ให้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณา การตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่างๆอันมีผลกระทบถึงตัวประชาชนเอง การมีส่วนร่วมจึงเป็นหัวใจของการเสริมสร้างพลังการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม และเป็นการเสริมสร้างความสามัคคี ความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มด้วย

๒. ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมมี ๔ ทฤษฎี ซึ่ง อคิน ร์พีพัฒน์(อ้างอิงใน ยุพาพร รูปงาม,๒๕๔๕:๗-๙) ได้สรุปไว้ดังนี้

๑). ทฤษฎีการระดมสร้างขวัญของคนในชาติ (National Morale)

คนเรามีความต้องการทางกายและใจถ้าคนมีขวัญดีพอผลของการทำงานจะสูงตามไปด้วย แต่ถ้าขวัญไม่ดีผลงานก็ต่ำไปด้วย ทั้งนี้เนื่องจากว่า ขวัญเป็นสถานการณ์ทางจิตใจที่แสดงออกมาในรูปพฤติกรรมต่าง ๆ นั้นเอง การจะสร้างขวัญให้ดีต้องพยายามสร้างทัศนคติที่ดีต่อผู้ร่วมงาน เช่น การ

ไม่เอาไรต์เอาเปรียบ การให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับงาน การเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น เป็นต้น และเมื่อได้ก็ตามถ้าคนทำงานมีขวัญดีจะเกิดสำนึกในความรับผิดชอบ อันจะเกิดผลดีแก่หน่วยงานทั้งในส่วนที่เป็นขวัญส่วนบุคคลและขวัญของกลุ่ม ดังนั้นจะเป็นไปได้ว่าขวัญของคนเราโดยเฉพาะคนมีขวัญที่ดีย่อมเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะนำไปสู่การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆได้เช่น (ยุพาพร รูปงาม,๒๕๔๕:๘)

๒) ทฤษฎีสร้างความรู้สึกราชาตินิยม (Nationalism)

ปัจจัยประการหนึ่งที่น่าสู่การมีส่วนร่วม คือ การสร้างความรู้สึกราชาตินิยมให้เกิดขึ้น หมายถึง ความรู้สึกเป็นตัวของตัวเองที่จะอุทิศหรือ เน้นค่านิยมเรื่องผลประโยชน์ส่วนรวมของชาติ มีความพอใจในชาติของตนเอง พอใจเกียรติภูมิ จงรักภักดี ผูกพันต่อท้องถิ่น (ยุพาพร รูปงาม,๒๕๔๕:๘)

๓) ทฤษฎีการสร้างผู้นำ (Leadership)

การสร้างผู้นำจะช่วยจูงใจให้ประชาชนทำงานด้วยความเต็มใจเพื่อบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ร่วมกัน ทั้งนี้เพราะผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญของการรวมกลุ่มคน จูงใจไปยังเป้าประสงค์โดยทั่วไปแล้วผู้นำอาจจะมีทั้งผู้นำที่ดี เรียกว่า ผู้นำปฏิฐาน (Positive Leader) ผู้นำพลวัต คือ เคลื่อนไหวทำงานอยู่เสมอ (Dynamic Leader) และผู้นำไม่มีกิจ ไม่มีผลงานสร้างสรรค์ ที่เรียกว่า ผู้นำนิเสธ (Negative Leader) ผลของการให้ทฤษฎีการสร้างผู้นำ จึงทำให้เกิดการระดมความร่วมมือปฏิบัติงานอย่างมีขวัญกำลังใจ งานมีคุณภาพ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และร่วมรับผิดชอบ ดังนั้นการสร้างผู้นำที่ดี ย่อมนำไปสู่ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆด้วยดีนั่นเอง (ยุพาพร รูปงาม,๒๕๔๕:๘)

๔) ทฤษฎีการใช้วิธีและระบบทางการบริหาร (Administration and Method)

การใช้ระบบบริหารในการระดมความร่วมมือเป็นวิธีหนึ่งที่ย่าง เพราะใช้กฎหมายระเบียบ แบบแผน เป็นเครื่องมือในการดำเนินการ แต่อย่างไรก็ตามผลของความร่วมมือยังไม่มีระบบใดที่ดีที่สุดในเรื่องการใช้บริหาร เพราะธรรมชาติของคน ถ้าทำงานตามความสมัครใจอย่างตั้งใจ ไม่มีใครบังคับก็จะ ทำงานด้วยความรัก แต่ถ้าไม่มีการควบคุมเลยก็จะไม่เป็นไปตามนโยบายและความจำเป็นของรัฐ เพราะการใช้ระบบบริหารเป็นการให้ปฏิบัติตามนโยบายเพื่อให้บรรลุเป้าหมายเพิ่มความคาดหวังผลประโยชน์ (ยุพาพร รูปงาม,๒๕๔๕:๘-๙)

๓. แนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วม

สำนักมาตรฐานการศึกษา,สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ และทบวงมหาวิทยาลัย (๒๕๔๕:๑๑) ได้ระบุว่า การมีส่วนร่วม คือ การที่ประชาชนหรือชุมชนสามารถเข้าไปมีส่วนในการตัดสินใจในการกำหนด นโยบายท้องถิ่น และมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากบริการ รวมทั้งมีส่วนในการควบคุมประเมินผลโครงการต่างๆของท้องถิ่น นอกจากนี้ยังได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่ามี ๒ ลักษณะ คือ

๑. การมีส่วนร่วมในลักษณะที่เป็นกระบวนการของการพัฒนา โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดโครงการ ได้แก่ การร่วมกันค้นหาปัญหา วางแผน การตัดสินใจ การระดมทรัพยากรและเทคโนโลยีท้องถิ่น การบริหารจัดการ การคิด การประเมินผล รวมทั้งรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการ

๒. การมีส่วนร่วมทางการเมือง แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ การส่งเสริมสิทธิและพลังอำนาจของพลเมืองโดยประชาชนหรือ ชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนในการจัดการเพื่อรักษา

ผลประโยชน์ของกลุ่ม ควบคุมการใช้และการกระจายทรัพยากรของชุมชนอันก่อให้เกิดกระบวนการ และโครงสร้างที่ประชาชนในชนบทสามารถแสดงออกซึ่งความสามารถของคนและได้รับผลประโยชน์ใน การพัฒนา การเปลี่ยนแปลงกลไกการพัฒนาโดยรัฐมาเป็นการพัฒนาที่ประชาชนมีบทบาทหลักโดยการ กระจายอำนาจในการวางแผน จากส่วนกลางมาเป็นส่วนภูมิภาคเป็นการคืนอำนาจในการพัฒนาให้แก่ ประชาชนให้มีส่วนร่วมในการกำหนดอนาคตของตนเอง

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (๒๕๔๖:๔) ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วม ร่วม คือ การที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่ไม่เคยได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ หรือเข้าร่วมการตัดสินใจหรือเคยมา เข้าร่วมด้วยเล็กน้อยได้เข้าร่วมด้วยมากขึ้น เป็นไปอย่างมีอิสรภาพ เสมอภาค มิใช่มีส่วนร่วมอย่างผิว เผินแต่เข้าร่วมด้วยอย่างแท้จริงยิ่งขึ้น และการเข้าร่วมนั้นต้องเริ่มตั้งแต่ขั้นแรกจนถึงขั้นสุดท้ายของ โครงการ

ชิต นิลพานิช และกุลธนา ธนาพงศธร (๒๕๓๔:๓๕๐) ได้ระบุว่า การมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการพัฒนาชนบท หมายถึง การที่ประชาชนทั้งในเมืองและชนบทได้เข้ามีส่วนร่วมหรือเข้า มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนาชนบทขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่ง หรือทุกขั้นตอนแล้วแต่เหตุการณ์ จะเอื้ออำนวย

๔. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมเกิดจากความศรัทธาที่มีต่อความเชื่อถือบุคคลและสิ่ง ศักดิ์สิทธิ์ ความเกรงใจที่มีต่อบุคคลที่เคารพนับถือหรือมีเกียรติยศ ตำแหน่ง อำนาจบีบบังคับที่เกิดจาก คนที่มีอำนาจเหนือกว่า ทำให้เกิดการบีบบังคับให้มีส่วนร่วมในการกระทำต่างๆ(นรินทร์ จงวุฒเวศย์ ,๒๕๒๗:๑๘๘)

ปัจจัยที่ผลักดันให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ปรัชญา เวสารัชช (๒๕๒๘:๑๗๐) ได้กล่าวถึง ดังนี้

๑) ปัจจัยสภาพแวดล้อมทั้งทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และ ความปลอดภัย

๒) ปัจจัยผลักดันจากบุคคลอื่น โดยเฉพาะผู้นำ

๓) ปัจจัยที่เป็นรางวัลตอบแทน เช่น ค่าตอบแทนแรงงาน เงินปันผลจากสหกรณ์ออม ทรัพย์

๔) ปัจจัยภายในตัวบุคคล ได้แก่ ความคาดหวังในประโยชน์ส่วนรวม ความรู้สึก เกรงใจไม่กล้าปฏิเสธเมื่อถูกชักชวนหรือความรู้สึกว่าเป็นพันธะที่ต้องเข้าร่วมเพื่อให้เกิดความสามัคคีใน ประเด็นเดียวกัน

มานิตย์ จันทรจำเริญ (๒๕๓๕:๑๙-๒๐) ได้สรุปปัจจัยต่างๆที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของ ประชาชนไว้ ๑๑ ประการ ดังนี้คือ

๑. การปฏิบัติตนให้คล้อยตามความเชื่อพื้นฐาน กล่าวคือ บุคคลและกลุ่มบุคคล ดู เหมือนจะเลือกวิธีการปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องและคล้ายคลึงกับความเชื่อมั่นพื้นฐานของตนเอง

๒. มาตรฐาน บุคคลและกลุ่มบุคคลดูเหมือนจะปฏิบัติในลักษณะที่สอดคล้องกับ มาตรฐานของตนเอง

๓. เป้าหมาย บุคคลและกลุ่มบุคคลดูเหมือนจะส่งเสริม ปกป้อง และรักษาเป้าหมายของตนเอง

๔. ประสบการณ์ที่ผิดปกติธรรมดา พฤติกรรมของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลบางครั้งมีรากฐานมาจากประสบการณ์ที่ผิดปกติธรรมดา

๕. ความคาดหวัง บุคคลหรือกลุ่มบุคคลจะประพฤติตามแบบที่ตนคาดว่าจะต้องประพฤติในสถานการณ์เช่นนั้น ทั้งยังชอบประพฤติต่อผู้อื่นลักษณะที่ตนคาดหวังจากผู้อื่น

๖. การมองแต่ตนเอง บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะทำแต่สิ่งต่างๆซึ่งคิดว่าตนเองควรจะต้องกระทำเช่นนั้น

๗. การบีบบังคับ บุคคลและกลุ่มบุคคล มักจะทำการต่างๆด้วยความรู้สึกที่ว่าตนถูกบีบบังคับให้ทำ

๘. นิสัยและประเพณี บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะทำสิ่งต่างๆซึ่งเรามีนิสัยชอบกระทำอยู่ในสถานการณ์นั้นๆ

๙. โอกาส บุคคลและกลุ่มบุคคล มักจะเข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบการปฏิบัติของสังคม โดยเฉพาะในทางที่เกี่ยวข้องกับจำนวนและชนิดของโอกาส ตามที่โครงสร้างของสังคมเอื้ออำนวยให้

๑๐. ความสามารถบุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะเข้าร่วมกิจกรรมที่ตนมีความสามารถ

๑๑. การสนับสนุนบุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะเริ่มปฏิบัติงานเมื่อเขารู้สึกว่าเขาได้รับการสนับสนุน

นอกจากนี้ Roger (อ้างอิงใน อภิธานศัพท์ ช่างเกวียน, ๒๕๔๐:๓๓-๓๔) กล่าวว่า ปัจจัยที่เป็นแรงกระตุ้นให้บุคคลเป็นตัวตัดสินใจเข้าร่วมกระทำกิจกรรมใหม่ๆในชุมชนหรือยอมรับสิ่งใหม่ๆ คือ การติดต่อสื่อสาร และลักษณะส่วนตัวของบุคคลนั้นๆ

๑) ปัจจัยช่องทางการสื่อสาร เป็นวิธีการที่ผู้ส่งข่าวสารไปยังผู้รับสารใน ๒ ลักษณะ คือ

๑.๑) ช่องทางการสื่อสารมวลชน (Mass media Channel) เป็นวิธีการถ่ายทอดข่าวสารที่เกี่ยวกับการสื่อสาร เช่น หนังสือพิมพ์ นิตยสาร และประเภทอื่นๆ เช่น ภาพยนตร์ วิทยุ โทรทัศน์ ซึ่งมีความสำคัญในการเพิ่มความรู้ กระจายข่าวสาร สามารถเปลี่ยนแปลงทัศนคติของบุคคลได้

๑.๒) ช่องทางการสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Channel) เป็นการติดต่อระหว่างบุคคลเพื่อถ่ายทอดข่าวสารระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร ซึ่งมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติได้มากกว่าสื่อประเภทอื่นๆ

๒) ปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะส่วนตัว (Person Characteristic) ประกอบด้วยอายุ เพศ สถานภาพทางสังคมฐานะทางเศรษฐกิจ รายได้ ขนาดที่ดิน และความสามารถเฉพาะอย่าง รวมถึงระดับการศึกษา รูปแบบของชีวิตสาธารณะ ซึ่งดูเหมือนจะส่งผลกระทบต่อทางอ้อมเท่านั้น

๕. ขั้นตอนการมีส่วนร่วม

โกวิท พวงงาม(๒๕๔๕:๘) ได้สรุปถึงการมีส่วนร่วมที่แท้จริงของประชาชน ในการพัฒนาควรมี ๔ ขั้นตอน คือ

๑. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาในแต่ละท้องถิ่น กล่าวคือถ้าหากชาวบ้านยังไม่สามารถทราบถึงปัญหาและเข้าใจถึงสาเหตุของปัญหาในแต่ละท้องถิ่นของตนเป็นอย่างดี

ดีแล้วการดำเนินงานต่างๆเพื่อแก้ปัญหาของท้องถิ่นย่อมไร้ประโยชน์เพราะชาวชนบทจะไม่เข้าใจและมองไม่เห็นถึงความสำคัญของการดำเนินงานเหล่านั้น

๒. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม เพราะการวางแผนดำเนินงานเป็นขั้นตอนที่จะช่วยให้ชาวชนบทรู้จักวิธีการคิดการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลรู้จักการนำเอาปัจจัยข่าวสารข้อมูลต่างๆมาใช้ในการวางแผน

๓. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน แม้ชาวชนบทส่วนใหญ่จะมีฐานะยากจน แต่ก็มีความสามารถที่สามารถใช้เข้าร่วมได้ การร่วมลงทุนและการปฏิบัติงานจะทำให้ชาวชนบทสามารถคิดต้นทุนดำเนินงานได้ด้วยตนเอง ทำให้ได้เรียนรู้การดำเนินกิจกรรมอย่างใกล้ชิด

๔. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน ถ้าหากการติดตามงานและประเมินผลงานขาดการมีส่วนร่วมแล้วชาวชนบทย่อมจะไม่ทราบด้วยตนเองว่างานที่ทำไปนั้นได้รับผลดีได้รับประโยชน์หรือไม่อย่างไร การดำเนินกิจกรรมอย่างเดียวกันในโอกาสต่อไปจึงอาจจะประสบความยากลำบาก

๖. ระดับของการมีส่วนร่วม

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา(๒๕๔๖:๑๗) ได้กล่าวถึงระดับของการมีส่วนร่วมตามหลักการทั่วไปว่าแบ่งเป็น ๕ ระดับ คือ

๑. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ให้ข้อมูล ของตน/ครอบครัว/ชุมชนของตน

๒. การมีส่วนร่วมรับข้อมูลข่าวสาร

๓. การมีส่วนร่วมตัดสินใจ โดยเฉพาะในโครงการที่ตนมีส่วนได้เสีย แบ่งเป็น ๓ กรณีแล้วแต่กิจกรรมของตนอยู่ในขั้นตอนใดต่อไปนี่

๓.๑ ตนมีน้ำหนักการตัดสินใจน้อยกว่าเจ้าของโครงการ

๓.๒ ตนมีน้ำหนักการตัดสินใจเท่ากับเจ้าของโครงการ

๓.๓ ตนมีน้ำหนักการตัดสินใจมากกว่าเจ้าของโครงการ

๔. การมีส่วนร่วมทำ คือ ร่วมในขั้นตอนการดำเนินงานทั้งหมด

๕. การมีส่วนร่วมสนับสนุน คือ อาจไม่มีโอกาสร่วมทำ แต่มีส่วนร่วมช่วยเหลือในด้าน

อื่นๆ

๑.๗ ประโยชน์ของการมีส่วนร่วม

วันชัย วัฒนศัพท์(๒๕๔๓) ได้กล่าวถึง ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนี้

๑. เพิ่มคุณภาพของการตัดสินใจ

กระบวนการปรึกษาหารือกับสาธารณชนช่วยให้เกิดความกระจ่างในวัตถุประสงค์และความต้องการของโครงการ หรือนโยบายนั้นๆได้อยู่เสมอ สาธารณชนสามารถที่จะผลักดันให้เกิดการทบทวนข้อสันนิษฐานที่ปิดบังอยู่

๒. การลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา

กระบวนการหรือโครงการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างเต็มรูปแบบ มักจะสิ้นเปลืองและเสียเวลา แต่ในทางปฏิบัติแล้วการมีส่วนร่วมของประชาชนมาตั้งแต่ต้น สามารถที่จะลดความล่าช้าและลดค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งของประชาชนได้ การตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่งอาจจะดูว่า

สิ้นเปลืองและเสียเวลากว่าที่ตัดสินใจได้ แต่เมื่อตัดสินใจได้แล้วและนำสู่การปฏิบัติอาจจะเป็นวิธีการประหยัดกว่าด้วยซ้ำไป

๓. การสร้างฉันทาคติ

การมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถที่จะสร้างข้อตกลงที่มั่นคงและการยอมรับระหว่างกลุ่ม เกิดความเข้าใจระหว่างคู่กรณี ลดความขัดแย้งทางการเมือง และสร้างให้เกิดความชอบธรรมในการตัดสินใจของรัฐ

๔. การเพิ่มความง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทำให้คนเรามีความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของการตัดสินใจนั้นและเมื่อได้ร่วมตัดสินใจแล้วย่อมต้องการเห็นสิ่งนั้นนำไปปฏิบัติได้

๕. การดำรงไว้ซึ่งความน่าเชื่อถือและความชอบธรรม

โดยจะต้องใช้กระบวนการตัดสินใจด้วยความโปร่งใสและน่าเชื่อถือต่อสาธารณชนและยังก่อให้เกิดความเข้าใจถึงเหตุผลที่นำไปสู่การตัดสินใจนั้นๆ

๕.๓ หน้าที่ความรับผิดชอบของฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ สำนักงานเขตลาดกระบัง

หน้าที่ความรับผิดชอบของฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ สำนักงานเขตลาดกระบัง ได้กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.๒๕๓๕ ซึ่งกำหนดไว้ในหมวด ๑๐ เกี่ยวกับเรื่องอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานท้องถิ่นและเจ้าพนักงานสาธารณสุข ดังนี้

มาตรา ๔๔ เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นและเจ้าพนักงานสาธารณสุขมีอำนาจ ดังนี้

(๑) มีหนังสือเรียกบุคคลใดๆมาให้ถ้อยคำหรือแจ้งข้อเท็จจริง หรือทำคำชี้แจงเป็นหนังสือหรือให้ส่งเอกสารหลักฐานใดเพื่อตรวจสอบหรือเพื่อประกอบการพิจารณา

(๒) เข้าไปในอาคารหรือสถานที่ใดๆในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตกหรือในเวลาทำการเพื่อตรวจสอบหรือควบคุมให้เป็นไปตามข้อกำหนดของท้องถิ่นหรือตามพระราชบัญญัตินี้ ในการนี้ให้มีอำนาจสอบถามข้อเท็จจริงหรือเรียกหนังสือรับรองการแจ้งหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากเจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารหรือสถานที่นั้น

(๓) แนะนำให้ผู้ได้รับใบอนุญาตหรือหนังสือรับรองการแจ้งปฏิบัติให้ถูกต้องตามเงื่อนไขในใบอนุญาตหรือหนังสือรับรองการแจ้งหรือตามข้อกำหนดของท้องถิ่นหรือตามพระราชบัญญัตินี้

(๔) ยึดหรืออายัดสิ่งของใดๆที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพของประชาชนเพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดีหรือเพื่อนำไปทำลายในกรณีจำเป็น

(๕) เก็บหรือนำสินค้าหรือสิ่งของใดๆที่สงสัยว่าจะไม่ถูกสุขลักษณะหรือจะก่อให้เกิดเหตุเดือดร้อนรำคาญจากอาคารหรือสถานที่ใดๆเป็นปริมาณตามสมควรเพื่อเป็นตัวอย่างในการตรวจสอบตามความจำเป็นได้โดยไม่ต้องใช้ราคา

ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจแต่งตั้งข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคหนึ่งในเขตอำนาจของทางราชการส่วนท้องถิ่นในเรื่องใดหรือทุกเรื่องก็ได้

ในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือเจ้าพนักงานสาธารณสุข หรือผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งจากเจ้าพนักงานท้องถิ่น บุคคลดังกล่าวจะต้องแสดงบัตรประจำตัวตามแบบที่กำหนดในกฎกระทรวงต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องในขณะปฏิบัติหน้าที่ด้วยและให้บุคคลซึ่งเกี่ยวข้องอำนวยความสะดวกตามสมควร

๖.กรอบแนวทางการดำเนินการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ ๑ วางแผนงานโครงการ

๑. จัดทำโครงการการมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังการเผาในที่โล่ง และเสนอผู้บริหารอนุมัติ
๒. กำหนดการอบรมเครือข่ายประชาชนโดยทำหนังสือเชิญคณะกรรมการชุมชนทั้ง ๖๒ ชุมชน โดยกำหนดชุมชนละ ๔ คน จำนวน ๒๔๘ คน มาเป็นเครือข่ายเฝ้าระวัง และมีค่าตอบแทนให้
๓. จัดทำประกาศสำนักงานเขตลาดกระบัง เพื่อให้ประชาชนทราบถึงโทษของการเผาในที่โล่ง ให้ผู้บริหารลงนาม
๔. จัดทำหนังสือเชิญประชุมเครือข่ายประชาชนพร้อมระบุวัน เวลา สถานที่ ให้เข้าร่วมประชุมจำนวน ๒๔๘ คน ให้ผู้บริหารลงนามในหนังสือ
๕. จัดทำแบบสอบถามการมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังการเผาในที่โล่ง ทั้งก่อนและหลังอบรม เพื่อให้ทราบความเข้าใจของประชาชน
๖. ทำหนังสือเชิญวิทยากร ผู้ที่จะมาให้ความรู้ในวันอบรม
๗. จัดพิมพ์คำกล่าวเปิดการอบรมให้กับผู้บริหาร

ขั้นตอนที่ ๒ ขั้นตอนดำเนินงาน

๑. จัดวางระบบการแจ้งข่าวสารให้เครือข่ายและประชาชนทั่วไปได้รับทราบผ่านเสียงตามสายของชุมชน
๒. ติดตั้งกล้อง CCTV ในจุดเสี่ยง ๕๐ จุด จำนวน ๔ ตัวต่อจุด และใช้โดรนเป็นเครื่องมือในการสำรวจ เฝ้าระวังและปฏิบัติการดับไฟ โดยใช้ชุดลาดตระเวนในการสำรวจ
๓. จัดเตรียมห้องประชุม พร้อมจัดเตรียมอาหารว่าง และอาหารกลางวันให้ผู้เข้ารับการอบรม
๔. อบรมเครือข่ายประชาชน โดยให้ความรู้ในเรื่องการเผาในที่โล่ง จำนวน ๒๔๘ คน และให้ความรู้ในเรื่องการดำเนินคดีกับผู้ลักลอบเผาในที่โล่งด้วย
๕. เก็บแบบสอบถามทั้งก่อนและหลังการอบรม
๖. จ่ายค่าเบี้ยประชุมให้กับผู้เข้ารับการอบรมและวิทยากร
๗. นำเสนอผู้บริหารในการจัดซื้อ อุปกรณ์ต่างๆ ดังนี้
 - ๗.๑ โดรน(Drone) จำนวน ๑๐ ชุด (๕ จุดเสี่ยงต่อ ๑ ชุด เป็นจุดที่มีแนวโน้มในการเผาในที่โล่ง)
 - ๗.๒ จัดซื้อกล้องวงจรปิด CCTV จำนวน ๒๐๐ ชุด ใน ๕๐ จุดเสี่ยง
 - ๗.๓ จัดทำฎีกาจัดซื้อจัดจ้าง

๗.ระยะเวลาดำเนินการ

ตั้งแต่เดือนตุลาคม ๒๕๕๘-กันยายน ๒๕๕๙

รายละเอียดดำเนินการ	ระยะเวลา ปีงบประมาณ ๒๕๕๙											
	ตค	พย	ธค	มค	กพ	มีค	เมย	พค	มิย	กค	สค	กย
ขั้นตอนที่๑ วางแผนงาน												
๑.จัดทำโครงการเสนออนุมัติ	→		→									
๒.จัดทำหนังสือเชิญอบรม		→		→								
๓.จัดทำประกาศสำนักงานเขต		→		→								
๔.จัดทำแบบสอบถาม		→		→								
ขั้นตอนที่๒ ดำเนินการ												
๕.จัดอบรมกรรมการชุมชน				→	→	→						
๖.จัดอบรมชุดลาดตระเวน						→	→	→				
๗.นำเสนอจัดซื้อกล้องวงจรปิด						→	→	→				
๘.นำเสนอซื้อโทรน						→	→	→				
๙.จัดทำเบิกค่าตอบแทน,ค่าจัดอบรมพร้อมอาหารว่าง,ค่าวิทยากร								→	→	→		
๑๐.ติดตามและประเมินผล											→	→

๘.งบประมาณที่ใช้ในการดำเนินงาน

- ๑.ค่าวิทยากรจัดอบรม จำนวน ๒ คนๆละ ๑,๒๐๐ บาทx๖ชม. = ๑๔,๔๐๐ บาท
- ๒.ค่าอาหารพร้อมอาหารว่าง(๖๒ คนx ๑๒๕ บาท) = ๗,๗๐๐ บาท
- ๓.ค่าวัสดุอุปกรณ์ = ๓,๐๐๐ บาท
- ๔.ค่าตอบแทนอาสาสมัคร(๖๒คนx๒๐๐ บาท) = ๑๒,๔๐๐ บาท
- ๕.ค่าจัดซื้อโทรน (เครื่องละ ๔๘,๐๐๐x๑๐ เครื่อง) = ๔๘๐,๐๐๐ บาท
- ๖.ค่าจัดซื้อกล้อง CCTV (ตัวละ๑๙,๔๐๐x๒๐๐เครื่อง) = ๓,๘๘๐,๐๐๐ บาท

รวมเป็นเงิน **๔,๓๙๗,๕๐๐.- บาท**

(สี่ล้านสามแสนเก้าหมื่นเจ็ดพันห้าร้อยบาทถ้วน)

๙.แนวทางการติดตามผลและประเมินผล

เป้าหมาย/วัตถุประสงค์	ตัวชี้วัด	วิธีการ/เครื่องมือ
<p>เป้าหมาย (Output)</p> <p>๑.มีเครื่องข่ายไฟระวังการเผาในที่โล่งโดยประสานงานทั้งภาครัฐและเอกชนในพื้นที่เขตตลาดกระบ้ง ครอบคลุมทุกแขวง</p> <p>๒.วางระบบโครงข่ายกล้อง CCTV ให้ครอบคลุมบริเวณที่มักเกิดการเผาในที่โล่งไม่น้อยกว่า ๕๐ จุดเสี่ยง จำนวนไม่น้อยกว่า ๔ ตัว/จุด</p> <p>๓.เข้าปฏิบัติการดับไฟได้รวดเร็วโดยถึงที่เกิดเหตุภายในครึ่งชั่วโมง และสามารถดับไฟได้ภายในหนึ่งชั่วโมงนับแต่เมื่อถึงที่เกิดเหตุ</p> <p>๔.จัดชุดลาดตระเวนคอยตรวจสอบ เมื่อมีการเผาในที่โล่งสามารถปล่อยโทรนไปตรวจสอบว่าบริเวณไฟไหม้เกิดตรงไหน และสามารถป้องปรามให้คนที่ทำผิดเกิดความกลัว</p> <p>๕.ประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียงมีความพึงพอใจไม่น้อยกว่าร้อยละ ๙๐</p> <p>วัตถุประสงค์ (Outcome)</p> <p>๑. เพื่อป้องกันอุบัติเหตุการเผาในที่โล่งในพื้นที่เขตตลาดกระบ้งโดยการไฟระวังแบบบูรณาการและสามารถเข้าดับไฟจากการเผาในที่โล่งในเวลาอันรวดเร็ว</p> <p>๒. เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่เขตตลาดกระบ้งมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น</p>	<p>- จัดทำประกาศสำนักงานเขตตลาดกระบ้งเพื่อให้ทราบถึงโทษของการเผาในที่โล่ง</p> <p>- มีการจัดอบรม โดยมีระดับการมีส่วนร่วมระดับมากที่สุด-น้อยที่สุด อย่างน้อยร้อยละ ๘๐</p> <p>- มีการประสานเจ้าหน้าที่ดับเพลิงไว้ล่วงหน้าพร้อมทำความเข้าใจเรื่องการดับเพลิงภายในครึ่งชั่วโมงทุกพื้นที่</p> <p>- ไม่มีการเผาในที่โล่งเกิดขึ้น</p> <p>- ประชาชนในเขตตลาดกระบ้งมีความรู้ความเข้าใจและช่วยกันไฟระวังการเผาในที่โล่งเพิ่มขึ้นอย่างน้อย ร้อยละ ๙๐</p> <p>- เรื่องร้องเรียนการเผาในที่โล่งของสำนักงานเขตตลาดกระบ้ง ลดลงร้อยละ ๕๐</p>	<p>- สสำรวจการมีส่วนร่วมโดยแบบสอบถาม</p> <p>- สสำรวจการมีส่วนร่วมโดยแบบสอบถาม</p> <p>- จัดอบรมให้คำปรึกษา</p> <p>- ประเมินผลจากแบบสอบถามก่อนอบรมและหลังอบรม</p> <p>- ประชาชนเกิดความกลัวการเผาในที่โล่ง</p> <p>- รายงานเรื่องร้องเรียน ๑๕๕๕ ของกรุงเทพมหานคร</p>

๑๐. ข้อเสนอแนะ

๑. หากผลการสำรวจการมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังการเผาในที่โล่งอยู่ในระดับดีถึงดีมาก กรุงเทพมหานครควรใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาให้ทุกสำนักงานเขตแบบบูรณาการและยั่งยืน
๒. ควรนำเป็นแบบอย่างให้ทุกสำนักงานเขตจัดดำเนินการ
๓. กรุงเทพมหานครตระหนักถึงความสำคัญของการเผาในที่โล่ง